

Тремоло

Леся Білик

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Світло серед руїн

Блідими плямками серед нічної моторошнини рухалися світлик і світлінка: по небу — місяць, по стежці — жінка. Звір не спав — зачаївся. Але не супроти неї — не вона, з поставою тендітного дівчати, була його жертвою: нічні лови — звична річ. Та він чатував даремно. Жінка, попри небезпеку тіней-несподіванок, швидко бігла пагорбом, наближаючись до руїн замку. Хухав страх з-під її ніг просто в ніздрі. Звір жалів жінку, яка рятувалася втечею, і чекав, поки вона прошурхотить травою і ступить на каміння. Зупинилася — завмер і місяць уповні. Біліла сукня, освітлена срібними променями. А внизу, у долині, маленьке містечко один по одному гасило електричні вогні.

Страх чіпко тримав душу: назад? Ні. Глянула на мури. Куди тепер? Це навіть не півдороги, а кінцева зупинка її шаленої мандрівки.

З розпачу опустилася на голе каміння і завмерла, накривши голову руками. Місяць рушив з місця і поплив далі. Тільки поналивав молока свого сяйливого в усі шпарини напіврозвалених веж і ще більше зблід. Заворохобилося птаство на руїнах. Прокричала сова і, зметнувши крилами, перелетіла на ясен, що вартував стежки до замку. Сова — віщунка мудра, провидюча: така далеко не літає. Чи кричить вона тільки опівночі? Жінка здригнулася — з уст зірвався відчайдушний зойк. Глянула вниз: у містечку згас останній вогник. Дорога назад стала ще небезпечнішою, ніж руїни замку. Наблизилася до першої вежі, шукаючи поглядом який-небудь прихисток, щоб не світити звидокола білою сукнею. Куди — в які кути якого квадрата стрибало її перелякане серце — не збагнути розумом. Жах тримав його на ланцюгу, і це рятувало — від фатального стрибка крізь ребра.

— Не бійся...

Вона завмерла.

— Я ледь вимовив, а ти в такій напрузі, що аж кричиш німим криком.

Не ворухнулася. Голос був чистий, як передзвін білобережного джерела. Огортав її, змучену втечею, і поволі звільняв від заціпеніння.

— Не оглядайся, поки не торкну плеча.

— Я боюся... — зашепотіла, тремтячи всім тілом.

Доторк був такий лагідний, що вмить розчинив жах ночі, зняв напругу крику, який безтямно рвався з горла.

— Насте...

Вона рвучко обернулася — хай вибухне серце! Але страх миттю розчинився в карих очах незнайомця.

— Хто ти?

— Андрій Середа.

— Музикант?

— Так. Але ти не слухаєш моєї музики. Тобі подобається «тринди-бринди-ля-ля-ля».

— Звідки тобі знати?

— Ти метелик, який летить на світло. Тобі здається красивим те, що легко сприймає слух, ти нічого не хочеш бачити, крім своїх снів-ілюзій. А прокинешся — іржа перед очима, запухла з перепою морда коханого і його залізні кулаки, що дотрощують твоє тендітне тіло.

— Звідки знаєш?

— Ти ще втретє запитаєш: звідки? — тоді матимеш відповідь. Ходімо.

Він хитнув чорними одежами уперед, до отвору в напівзруйнований замок. Настя затялася не йти за ним. Оглянувся і простягнув руки: ходи.

Вона довірилася і вмить відчула прихисток його тепла, що перемагало холод вогкого підземелля. Ступили на кручені сходи униз.

— Мама померла і купила мені цей замок.

Це прозвучало як початок химерної сповіді. Настя мацнула мури:

— Але ж тут неможливо жити!

Він рвучко обернувся до неї.

— Ти не збагнула, про що я сказав: мама померла і купила для мене цей замок.

— Як вона могла це зробити після смерті?

— Те, від чого ти тікала, можна назвати життям? Хто насправді живе, дівчинко?.. Чому не дивуєшся, що без смолоскипа бачиш у цих мурах?

— Бачу... — Настя в подиві зупинилася.

— Ходи, — на поліг, беручи за руку, — тут народжується музика, і поки вона звучить у мені — я не сліпий у підземеллі. Ось, — він показав на кайдани і ланцюги, що стриміли з каменя, — Гездесь блукає замком.

— Привид?

— Привиди — його кати, вони втекли у світ людей і там розкошують. Світлі душі забрав Бог. А Гез чекає своєї черги, щоранку повертаючись до цих оков.

Вони ступили на останню сходинку і опинилися в ошатній залі, повній музичних інструментів. Умебльована по-сучасному, зі смаком, вона вабила затишком доброї домівки, в якій привітно дихають навіть речі — до найменшої дрібнички. За фортепіано сидів юнак і грав, ніби справжній маестро.

— А, ти тут, Гезе? Ось ми і прийшли.

Андрій показав гості на шкіряне крісло. Настя слухняно сіла. Зачарована побаченим, вона забула про страх. Обидва чоловіки

зовсім не лякали її: вони — захист. Втишилася, сподіваючись дослухати віртуозну гру. Але юнак перестав грати і, підійшовши до віброфона, перекотив паличками дивний передзвін, не відриваючи очей від Андрія.

— Ти це хотів знайти? — запитав і, не чекаючи відповіді, сів за ударні.

Зикнули тарілки, відритмував барабан. Андрій засміявся:

— Долай відстані, Гезе! Ти вийшов на дорогу правди. Але треба нагодувати нашу гостю.

Юнак уперше пильно глянув Насті в очі. Вона застережно зіщулилася, боячись порожніх зіниць привида, натомість відкрилося інше: у цій оселі бачать не очима, а душою. Це зовсім інше сприйняття — простіше, але глибше. Навпроти інструментів — у гранітному обрамленні каміна виблискував язиками вогонь. На столі у кришталевих пригорщах ваз кольорилися фрукти, перекладені тоненько нарізаними скибочками сиру.

— Пригощайся, — запросив господар і, пробігши пальцями по клавішах, кивнув Гезу.

Вони сіли за інструменти і заграли. Вогонь у каміні спалахнув яскравіше, освітивши залу. Поглинута музикою, Настя не помічала, як виноградинки танули у роті, — і ні спраги, ні голоду.

Так енергія сильного чистого голосу спрямовує з глибин дух гармонії, що пронизує мертвий балаган прижиттєвих блазнів там, у долині, і, піднімаючись угору, відкриває небо.

«Ти померла, ти померла! Здохла!» — регоче той, хто натовк своїми довбнями синців і гуль на її тілі. Настя відчуває біль і плаче.

— Його з нами нема, — заспокоює Андрій. — Це озвалися твої рани. Перетерпи — відболить.

Жінка бачить пригасле світло каміна, схилену над арфою постать Геза. Раптова тиша відчутніша, ніж музика, яка лунала досі.

— Не відпускай її в долину, — озивається Гез. — Бачиш, він прийшов сюди, щоб знову завдати болю. Увірвався нахабно і погасив наш камін. У нього більше сили? Я переймаюся ненавистю і ніколи, чуєш, Андрію, ніколи не дочекаюся спокою небес! Він навмисно це робить, мій кат, щоб погасити світло. Я мушу...

Настя торкає сонячного знака і питає-питає-питає! Ще ніколи словами так вимогливо не випитувала, як-от поглядом, уп'явшись в козацького барда.

Не було й тіні вагань на його суворому лику, він мовчав, тому що доспівував пісню — ту, яку мусив доспівати, щоб не закрилося небо.

— Чому Гез такий... небесно-гарний?

— Хіба схожих у долині не бачила?

— Бачила... — нахилила квіткою голову. — Бачила — пекельно-гарних!

Вона рвучко розтулила тонкі відлоги сукні — гарні груди її були вкриті жакливими плямами синців.

— Дотовкає мене. Вже на дереві, мов птаха, ночувала! Нічого не хочу.

І заплакала.

Гез, що досі відсторонено мовчав, мережачи звуки, раптом пронизливо зойкнув і метнувся вогняним стовпом угору.

Андрій затулив Настю чорним плащем — скам'янів. Та це не тривало й хвилини — страх обминув її змучене серце. Коли відчула тепло, очі знов побачили дивну залу. Андрій стояв виснажений до краю, і по всій його козацькій постаті стікав дощовими струмками піт. Тяжко дихаючи, він повільно взяв кришталевий пугар і ковтнув води.

Подивився на жінку — чи все з нею гаразд — і став пити немов з джерела, набираючись сили до життя.

Світало. Вони того не бачили, але чули, як стихає щиробільний голос Геза: «Не відпускай її в долину, поки...».

— Все, — сказав бард і підхопив Настю на руки. Гнав своє велике тіло сходами нагору в суцільній темряві. Тільки на останньому закруті брязнув ланцюг, фосфоричним світлом окреслилась постать Геза.

— Все! — повторив Андрій. Опустив Настю додолу, і, мов дитині, стріпнув поділ закоченої вітром сукні.

— Ти чула: моя музика — сполох, його музика — розмова. Там, у долині, нема справжньої музики, тому ти шукаєш захисту в каміння. Але тобі ще не час кам'яніти, жінко. Це він, отой нікчема, що товче до синців твої груди, він, спустошений чортівнею, хоче зробити з тебе кам'яну бабу.

Андрій спостеріг сяйво довкола Насті — і вдарив у дзвін. Таку квітку може зірвати тільки небесний лицар, а він у долині не живе.

— Гезе, ти прирік себе на сто років муки!

Білою пелюсткою упала вона перед руїнами замку і заплакала вдруге. Сонце, зігрівши вершечок гори з пощербленими зубцями веж, освітило й долину.

— Йди... Скажи всім квітам землі — хай не шукають у долині небесно-гарних. Це омана. І сама пам'ятай: хто дасть доцвісти твоїй вроді до плоду — просто чоловік. Суворий і щирий... Як моя музика, як розмова Геза, коли серце говорить без слів.

— А серенади під вікнами?

— То не наше. Ми не з теплиці, а з порогів Дніпрових... Що не наше — то лиш калічить здоровий дух.

— Але там теж люди!

— Бог так задумав. Ті краї — оранжерея. Ми у своїй стихії ближче до неба. Не бійся, жінко, Дощу і Грому.

Андрій заспівав:

Мій замок не з піску —

Остання моя фортеця.
Надщерблена і побита
Ядрами із гармат.
Той, хто живе у долині,
Живе тупо й сито.
Він катує жінок
І приводить ворогів
під стіни замку
моєї померлої
лицарської Вітчизни.
Мій меч — голос,
що йде до небес.
Я співаю правду:
Христос воскрес!
Мій друже жертковний,
Побратими усі –
Святославові вої,
стрільці січові,
козаки і повстанці —
вояки УПА,
Нехай переможе
правда свята.
Відкрий їм, о Боже,
святі ворота.
Настя не плакала: накривши коліна білим подолком, слухала
барда.
Коли він стих, мовила безнадійно:
— Але ж кругом самі уламки!
Андрій усміхнувся, глянувши на неї: нерозумне дитя!
— Там, де багато руїн, багато й молоді прорості. Подивися,
скільки життя пнеться з-під каміння!

— Так, тут гарно... спокійно.

— Але ти вернешся в долину і поховаш свого кривдника у вогняному стовпі.

— Звідки знатиму, що він відійшов?

— Твій біль волав про помсту. І Гез... бачив.

— Гез — твій побратим?

— Так! Тепер ти розумієш: я не залишу його. Помстившись, він прирік себе ще на століття мук... — Андрій без вагань торкнув її плече: — Ну ж, іди!

— А ти?

— Доспіваю свої пісні.

Вона зітхнула:

— Долина запаскуджена трупами катів. І туди вертати? Як споживати плоди оскверненої землі?

— Ти хочеш заснути тут?

Настя мовчала і слухала вітер.

— Нам затишніше укупі, — мовила вголос.

— Але в кожного своя стежка і своя вершина. Якщо ти не повернешся, зникне дорога, що веде до замку. Сюди мусить приходити світла душа, щоби Гез дограв свій останній акорд. Тоді кайдани розпадуться, залишиться тільки рудий порошок. Іди, жінко!

Звір знову зачаївся. Шурхіт трави під ногами нагадав йому тривогу ночі, але він забув про лови: сумно проводжав очима пелюстку білого плаття.

Настя спускалася в долину, і разом із нею спливало донизу дивне світло небес. А на вершечку маяв чорними шатами Андрій Серeda — козацький бард.

...

Леся Білик. Тремоло — ознайомчий фрагмент

Далі — у повній книжці «Тремоло».
nashaknyga.com.ua